

Den ocensurerade
boken om ANC-galan.
Jens Peterson för
tidningen Schlager i
december 1985.

ANC-galorna i Göteborg samlade in över 14 miljoner.
Kvar finns en DVD och en CD/LP med höjdpunkterna från
de två dagarna. Kvar finns bilder. Joakim Thåst-römr i
Mikael Wiehes knä när Olof Palme häsade på i en loge.
Tommy Rander träffar biskopen i Stockholm. Tomas Ledin
lotsar Thåström in på scen och hjälper honom komma rätt i
”Soweto”...

ANC-galan 29 och 30 november var final på en insam-
ling till den Sydafrikanska befrielseörelsen African National
Congress. Det är viktigt. Konserterna var en del av ett
arbete som pågått hela hösten. I skolor, på arbetsplatser,
gator och i kyrkor. Samtidigt som dagliga TV-nyheter visar
apartheidregimens grymma ansikte. Allt fler upprörs och
reagerar. Det är viktigt.

Men galan var också viktig för det svenska rockkli-
matet. För svenska artister som tidigare bara varit sym-
boler för varandra. Nu kunde dom upptäcka att Mikael Wiehe är en
generös person, en lyssnande auktoritet som alla kunde
samlas kring och ha respekt för. Att Ledin är en mycket
medveten och noggrann organisatör som tar reda på allt och
tog sitt ansvar för galan med hårt arbete och disciplin. Han
engagerade sig totalt i alla frågor. För att nämna två
personer som exempel.

Därför var också ANC-galorna början på något nytt.

Här följer berättelsen om hur om två konserterna plane-
rades och arbetades fram. Den kunde ha börjat med ANC:s
bildande eller Afzelius och Wiehes stödspelande under 70-
talet eller någon annanstans. Men den inleds med den ut-
lösande händelsen.

13.07.1985

Live Aid-galan sänds i TV över världen. I Hudiksvall sit-
ter Wiehe på ett hotell och ser konserten. Ledin ser den
tillsammans med vänner på Gotland; dom har hyrt en
storbildsskärm och ser alla 17 timmarna utomhus.

Hos många börjar tanken växa: skulle inte vi kunna...?

19.07

Wiehe turnerar i Finland och funderar på om det skulle gå
att genomföra en stor gala i Sverige. Och om nu upp-
märksamheten med ”Do They Know it’s Christmas?”, ”We

Are the World” och Live Aid är riktad mot Afrika - skulle man då inte göra något för Sydafrikas folk? Ta ett steg till, mot något som kan leda till förändring. Tillbaka i Malmö resonerade Wiehe vidare. Det skulle bli ett väldigt jobb. Vad skulle familjen säga? En planerat ledig höst skulle bli fullbokad med förberedelser och repetitioner. Familjen säger ja, och Wiehe beslutar att kontakta några vänner.

24.07

Wiehe ringer Tommy Rander i Göteborg, känd för en god organisatorisk förmåga. 1984 funderade Wiehe på att göra en alternativgala mot Eurovisions-schlagern i Göteborg, men då sa Rander nej. Den här gången blir han entusiastisk. Mikael har gjort en lista på 10 artister han vill ha med bl.a Ledin. Dom diskuterar och lägger till några.

Rander och Wiehe enas om tre mål för galan: 1) Den skall ge pengar till ANC utan villkor – solidaritet, inte välgörenhet. 2) Galan skulle hoppa över barriärer i svensk rock. Sedan början av 70-talet finns en klyfta mellan dom som jobbar inom musikrörelsen och spelar in på svenska, alternativa skivbolag och dom som arbetar inom traditionell showbiz där man skiljer på ”underhållning” och ”politik”. 3) Det skulle bli en tillställning för publik i första hand, en levande rockkonsert. TV, radio och inspelningar fick komma i andra hand.

27.07

Mikael Wiehe spårade Hylander på telefon. I Strömstad sjöng han och Py Bäckman med Tottas Bluesbands sommarcombo Varmare än körv. Hylander är viktig i brobyggandet mellan artisterna, en av få som är personlig vän med folk ur båda lägren. Han spelar in för Amalthea, samma skivbolag som Wiehe, men bokar turnéer genom EMA-Telstar, representant för Ledin, Lundell, Dahlgren, Uggle m.fl.

Hylander tänkte på Wiehes idé och hade ytterligare artister att föreslå. Dom delade upp vilka som skulle ringas.

Månadskiftet

Wiehe ringer Thåström i Imperiet, Afzelius, Ulf Lundell m.fl. Alla tackar ja.

2.08

Imperiet spelar in en konsert. Tio kronor per skiva går till ANC och i december har plattan sålt närmare 30 000 ex

4.08

Eva Dahlgren har konsert i Malmö. Efteråt smyger Wiehe in i logen och frågar om hon vill vara med. Det vill hon.

Under augusti kontaktas alla artister och de säger ja. Några preliminärt - de vill sätta sig mer in i frågan innan dom bestämmer sig.

29.08

EMAs Thomas Johansson och Leif "Blixten" Henriksson träffar Rander och Wiehe i Köpenhamn. Mötet avgör om EMA skall arbeta med galan. Det naturliga är att de tar hand om delar av konserterna, dels eftersom dom representerar dom flesta artisterna, dels för att dom är proffs på stora arrangemang. När duon hade övertygat sig om att det är praktiskt genomförbart går EMA med.

Man bestämmer att fyra artist-pooler skall skapas och att en stiftelse bildas där alla artister känner sig företrädna. Galan skall hållas den 29 november och eventuellt blir det två föreställningar. Parallellt har främst Rander hållit kontakt med och fått ok av ANC.

12.09

Alla artister har hunnit sätta sig in i frågan om ANC och Sydafrika och är överens i motståndet mot apartheid. Lundell är fortfarande inställd på att medverka men vet ännu inte hur en turné under hösten påverkar chansen att delta. Hans namn finns inte med när deltagarlistan presenteras vid en presskonferens på Scandinavium i Göteborg.

Där finns Afzelius, Ledin och Wiehe från artisterna samt Rander och Henriksson. Dom berättar vilka som ska spela, att alla ställer upp gratis, att biljetterna kostar 150 kronor, att Intervideo filmar konserten gratis och att TV är intresserat av att visa i efterhand.

Redan på presskonferensen såg man att gamla skyttegravar höll på att skottas igen. När Blixten sa att rock ska spelas på scen och för publik var Tommy Rander och han överens. När Afzelius sa att musikerna skulle göra det dom är bäst på, ge järnet från scen, instämde Ledin ivrigt.

15.09

Urkunden för stiftelsen 29 november-gruppen skrivs under av Henriksson, Wiehe, Rander, Hylander och ANCs svenska representant Lindiwe Mabuza. Där står bl.a att "Nettoöverskottet skall oavkortat tillfalla ANC till stöd för kampen mot rasåtskillnadspolitikerna apartheid i Sydafrika. ANC äger fritt bestämma på vilket sätt pengarna skall användas".

19.09

Rander har en rad möten i Stockholm. Först med Stockholmsbiskopen Krister Stendahl för att ta reda på bästa sätt att få kyrkans stöd för projektet. Meningen är att konserten 29 november ska vara final på ett långt arbete, att det ska

hända mycket på basplanet innan, i församlingar, skolor, fackföreningar och så vidare.

Stendahl rekommenderar några olika vägar, men förklara-de också att svenska kyrkan är en stor organisation med 13 självstyrande stift.

På STV träffar Rander underhållningschefen Bosse Rehnberg. Han köper sändningsrätten för en summa som Tommy är mycket nöjd med. Radion är intresserad och Rander diskuterar med Jan-Eric Sundqvist på Rrox, som vill göra direktsändning från lördagskonserten. Dom kommer överens trots att någon lördags-konsert ännu inte är fastställd...

Under dagen besöker Tommy också LO. Hans idé är att få landets fackföreningar att be alla medlemmar avstå en timmas arbete till insamlingen. Men LO vill inte driva ett sådant projekt, några av deras förbund har redan startat liknande aktioner. Rander fortsätter till EMA där Blixten och han fastställer förslag till spelordning. Dom diskuterar även instrument, placering på scen, hur spelningen ska gå till och om 48 kanaler för ljudmixning ska räcka. Hotell - kan Göteborgs kommun ställa upp? Samma sak med mat på Scandinavium för dom som arbetar. Vilket skivbolag ska ge ut live-LP:n? Ska det bli en singel före konserten?

24.09

Henriksson offentliggör första turnéplanen för Lundells höstturné. På den finns konserter både den 29 och 30 november. Trots att det är klart att ANC-galan skall utnyttja hela Lundells produktionsapparat; ljud, ljus, scen, crew. Listan är alltså medvetet felaktig. Det var för att ta bort spekulationer i media om att Lundell skulle komma på ANC. Om alla utgår från att han dyker upp och han sedan inte gör det, kan det skapa en besvikelse som drabbar hela galan, säger Blixten.

25.09

Expressen publicerar en kritisk artikel om konserten och skriver att "pengarna från galan kan gå till finansiering av vapen i ett blodigt inbördeskrig". Några dagar senare tar tidningen - chefredaktör Bo Strömstedt driver själv på - in en sida från Rander och ANC där det bl.a står "att kalla vårt kamp för inbördeskrig antyder att svart skulle stå mot vit. Det är en farlig felsyn som luktar rasism. Människor av alla färger deltar i kampen mot apartheid (...) ANC köper aldrig vapen. Vi får dem från regeringar och länder som håller rätten för förtyckta och exploaterade att för-svara sig som självkar. Det ligger ingen dygd i att möta en välkänd mördare med tomma händer".

30.09

Alla artister får en video om läget i Sydafrika och annan

löpande information. Wiehe ringer runt till tidningar och får gratisannonser för konserten. Bl.a av Expressen. När biljetterna släpps blir dom sålda så snabbt att man inte ens behöver nyttja alla annonser.

2.10

Telefonmöte mellan Blixten, Rander, Wiehe, Ledin och Hylander utser chefer för de fyra musikaliska poolerna. Det bestäms också att Björn Lehnberg, som sköter ljudet på bl.a Lundells turnéer, ska ansvara för ljudet.

7.10

Wiehe och Rander träffar statsminister Palme. Kontakten ordnas av Palmes utrikesexpert Pierre Schori, som gillar Afzelius. Palme lovar föreslå regeringen att skänka 5 miljoner kronor. Rander undrar om Palme behöver girot till stiftelsen men statsministern skrattar och säger att man har sina egna vägar...

Samma dag hålls ett möte på restaurang Ulla Winbladh i Stockholm. Låtskrivarna har haft några veckor på sig att försöka skriva en singel som alla artister kan vara med på. Men det är klen med bidrag. Mikael Wiehe har dock med sig två förslag: "Soweto" med text av Wiehe och musik av Eddie Nyström samt "Freedom Comes", en traditionell sydafrikansk låt som Wiehe hittat på en kassett med den religiösa sång-kören Fjedur.

Wiehe föreslår att Anders Glenmark ska arrangera och producera. Man bestämmer preliminärt att spela in söndag 13 oktober. Sanne Salomonsen skänker studiotid som hon har bokad.

ANC:s Lindiwe Mabuza finns med på de flesta möten och berättar vad galan betyder. Nästa beslut gäller namn på konserten, affischer och logotype. "Power to the people" är ett förslag men det faller trots att det både är en känd rocklåt och en mycket gammal ANC-slogan. "Berg är till för att flyttas" muttrar Mikael Wiehe, i jakt på en slogan. Men man kan inte enas om något och alla får ytterligare några dagar på sig att hitta på något slagkraftigt. Annars blir det ANC-galan. Det brådskar med affischer och annonser.

23.10

Presskonferens i Filmhuset på Gärdet i Stockholm. Rander, Ledin, Thomas Johansson, Eva Dahlgren och Blixten berättar att det nu blir två konserter, att radion direktsänder och att TV visar i efterhand, den 12 december.

26.10

Klockan tio på lördagsförmiddagen samlas musiker i Polarstudio och Ledin spelar upp låten "Soweto". Mats Ronanders medmusikanter Åke Sundqvist, Peter Ljung, Henrik Jansson, Mackan Englund samt Eddie Nyström som också har skrivit musiken.

Dom diskuterar tonarter och arrangemang och klockan 12 börjar inspelningen. Ledin putsar lite på bakgrunden, lägger till och drar ifrån och ber trummisen Sundqvist att göra en loop. ”En vad? Snacka så man förstår - jag är från Boden”... Efter lunch är det dags för bakgrund till den andra låten, ”Berg är till för att flyttas”. Det är en nyskriven sång. Efter mötet 7 oktober tände Ledin på Wiehes fras och skrev en låt hemma i studion. Han spelade upp den för Wiehe, som blev entusiastisk och skrev text. Samarbetet fortsatte över telefon och med hjälp av kassett tills låten blev klar någon dag före inspelningen. Sent på lördagskvällen är alla instrument inspelade. Nu fattas bara sången.

27.10

Dom första sångarna anländer på förmiddagen. Anne-Lie Rydé sjunger först, hon ska iväg och spela på kvällen. Efter henne är det Totta Näslund. Wiehe och Afzelius så men innan man fortsätter är det dags för fotografering. Alla samlas hos fotograf Janne Bengtsson på Östermalm, som har förberett allt för tagningen. När dom sista anlänt - Imperiet hade t.ex utgått från att en gata som heter Storgatan borde ligga i Gamla Stan och därför åkt dit - tas bilden snabbt. Tillbaka i studion möter tidningar och TV som gör reportage. Nu spelas dom stora körpartierna in, dom flesta är med och sjunger. På kvällen är det åter dags för individuella sångpålägg.

Det drar ut. Klockan tre på natten sjunger Eva Dahlgren och Ledin som dom sista. Direkt efter sätter Ledin och tekniker Kaj Erixon igång att mixa. Dom är färdiga klockan nio på måndag morgon.

28.10

Biljetterna till andra konserten släpps och säljs i stort sett slut direkt. Ströbiljetter finns kvar dom sista dagarna men då har ytterligare 3000 släppts, man börjar diskutera en tredje konsert.

29.10

Singeln ”Berg är till för att flyttas” mixas om. Ledin tyckte han höll på för länge under helgen och vill finputsas med utvilade öron. Den lämnas direkt till gravering, omslaget produceras också snabbt.

7.11

När Karin och Anders Glenmarks LP ”Gemini” släpps är det mottagning för press och musiker. När allt har lugnat ner sig och dom flesta gått hem, börjar Benny Andersson tala om musik och engagemang. Han berättar om sin respekt för Wiehe och hur han själv skulle vilja göra något. ”Vi ses i Göteborg”, slutar Benny.

8.11

Singeln "Berg är till för att flyttas" / "Soweto" släpps.

19.11

En tredje konsert har diskuterats i Stiftelsen. Söndag 1/12, vill Rander. Lördag eftermiddag föreslår Ledin. Men EMA motsätter sig av praktiska skäl och till sist börjar även artisterna tveka. Man blåser av tankarna på en tredje konsert, och koncentrerar sig på två. De är helt utsålda.

25-27.11

Dom fyra poolerna repeterar på olika ställen i landet. Py Bäckman översätter John Lennons "Happy Christmas /War Is Over". Hylander hjälper till och på natten gör dom klar t texten.

28.11

Rocktåget går från Stockholms central på torsdagsmorgonen med musikanter och ANC-folk. SJ bjuder på abonnerad vagn. Dagen före konserten ägnas åt repetition. Först dom fyra poolerna på olika platser i Göteborg och det är uppsluppen men lite nervös stämning. Ledin, Mikael Rickfors och Dahlgren repeterar i Nationalteaterns lokaler, andra i Musikens Hus, Hylander m.fl i en studio och i en gammal skolsal sjunger Joakim Thåström den gamla Hoola Bandoola-låten "Ingenting förändras av sig själv" ihop med Wiehe och Afzelius. Med bara en gitarr som komp blir det en fantastisk version - uttrycksfull och stark och det är tänkt att den ska vara en del i öppningen av galan.

På torsdagskvällen repeteras också dom gemensamma nummer som artisterna ska sjunga. John Lennons "Imagine" övas in och den ska sedan gå över i "Ingenting förändras av sig själv".

Dessutom repas "Berg är till för att flyttas" och "Soweto". Men efter repetitionerna börjar diskussionen. Flera är emot att sjunga "Imagine", tycker att det inte går att göra den heliga låten så att det ens närmar sig Lennons original. Andra är emot "Ingenting förändras av sig själv".

29.11

Alla samlas halv tio på förmiddagen för att generalrep. Men medan ljudet ställs in och teknikerna arbetar för högtryck, blir det fortsatta diskussioner. På grund av oenigheten om "Imagine" och "Ingenting förändras av sig själv" blir det två förslag: Antingen gör man båda eller ingen av dom och det blir ingen.

Galan öppnas istället med att alla artister går upp på scen och lyssnar på ANCs "utrikesminister" Johnny Makatinis tal. Och på ANC-folkets helt överraskande sång "When Freedom We Have Won". Sedan drar Tottas Bluesband igång en rockfest av sällan skadat slag.

Poängen med diskussionen om öppningslåtarna är att man kom överens. Det var galans särart – dom inblandade försökte hela tiden hitta lösningar som alla ställde upp på. Ingen behövde känna sig överkörd.

På fredagen spelar Mats Ronander, Sanne Salomonsen och Anne-Lie Rydé – men på grund av tidigare bokningar kan dom inte vara med på den andra konserten. Palme kommer in mellan Wiehe och Imperiet och berättar om regeringens beslut att skänka 5 miljoner kronor.

Det finns fler överraskningar. Per Gessle, Marie Fredriksson, Lasse Lindbom och Mats Persson gör en låt. Sven Wolter gör succé med att läsa Slas och Kafka. Robert Broberg fångar total uppmärksamhet från de 12 000 på läktarna. Rolf Börjlind läser en dikt som preludium till Tommy Körbergs ”Bro över mörka vatten”. Anders Glenmark och Eva Dahlgren gör The Beatles ”The Long and Winding Road” i en underbar duett. Danske rockaren Henrik Strube sjunger en låt med Afzelius, Wiehe och Salomonsen. Lorne de Wolfe och Dick Hansson gör en sång med Hylanders band.

Därtill dom affischerade artisterna med fullträff efter fullträff. Och alla gästade varandra och artister dök upp på väntade och oväntade ställen. ANC-galan bjöd på mycket unik musik.

30.11

Konsert nummer två blir den andra lik, med några undantag. Monica Törnell tillkommer, Marie Fredriksson och Per Gessle gör varsin låt.

Galan bjöd också på nyskrivna grejer. Ledin-Rickfors-Dahlgren gjorde en stark solidaritetssång. ”It`s Never Too Late”. Py hade ett nyskriven ”Con Cordelia” och med Dan m.fl gjorde hon också Lennon-tolkningen ”Fred på jorden”.

Tottas Bluesband spelade en långsam version av Dylans ”Like A Rolling Stone”, Imperiet la in två nya låtar, ”Märk hur vår skugga” och ”Du ska va president”. Radion fanns på plats med en direktsändning i timmarna fem.

Ulf Lundell och Benny Andersson då – vart tog dom vägen? Ja, Benny skulle göra ”Have Mercy” från Gemini-LP:n tillsammans med Anders och Karin Glenmark. Men han drog sig tillbaka, rädd att det skulle missuppfattas som promotion för den plattan. Lundell orkade inte med att engagera sig i ANC-projektet också; arbetet med LP, turné och 71 intervjuer på en vecka blev fullt tillräckligt. Och ingen av dom här artisterna vill gå in i en sådan här sak utan att vara ordentligt förberedda.

Även andra galan sköttes perfekt av folket i bakgrunden. Björn Lehnberg ljud och Ingebjörn Mossige ljus gjorde ett jättejobb utan repetitioner eller chans till förberedelser.

1-3.12

Inspelningarna av konserterna mixas för dubbel-LP. Dom flesta artisterna vände hem men några stannade i Göteborg för mixningen i Randers studio på Kungsgatan 5 där Ledin var närmast outtröttlig. Arbetet med omslag och annat för skivan pågick samtidigt. SIB-tryck gjorde omslagen gratis.

4.12

Gravering av plattan

12.12

TV sänder ANC-galans första dag

16.12

LP:n släpps. 16 december är också den dag då ANC hyllar människor som har stupat i kampen sedan 1912. Hela 50 kr av varje LP går till ANC, tack vare att alla inblandade ställer upp. Posten distribuerar gratis!

Tommy Rander: Fortsättning – Frontline Rock

Tidigt 1986 bjöd ANC in en grupp från 29 November-kommitten att besöka några länder i södra Afrika där man bedrev olika verksamheter. ANC ville man visa en del av vad man använde pengar till. De som reste var Ledin, Dahlgren, Bäckman, Hylander och Rander.

Lusaka i Zambia var ANC:s högkvarter i exil, man drev undervisning i Tanzania och var delvis självförsörjande där med jordbruk och viktiga politiska kontakter fanns i Harare, Zimbabwe. Besöket filmades av Ledin.

Under ett besök hos diplomaten Tor Sellström föreslog ANC att en liten del av pengarna skulle användas för ett utbyte mellan nordiska och afrikanska artister. Rander fortsatte att vara den organisatoriska kraften.

Samarbetsprojektet döptes till Frontline Rock. Grunden var Lovemore Majaivana & Zulu Band från Bulawayo kompletterat med nordiska artister som Ledin, Henrik Strube, Peps Persson, Hylander, Bäckman, Karin Wistrand, Wiehe och musikanter som Billy Cross, Jimmy Olsson, Per Melin, Bernt Andersson och Anni Bodelsson. Till projektet hörde export av och utbildning på ett modernt PA-system och ljusutrustning. Spelningarna i Sverige hölls i Sandviken, Örebro, Göteborg och Stockholm. Göteborg filmades och visades i SVT.

På Afrikadelen hade Wistrand, Wiehe och Ledin förhinder. Två körande tjejer från ANC:s ungdomsförbund klev på liksom en grupp från ungdomsförbundet som lärde sig PA-

systemet.

Kulmen kom i Harare där ANCs flagga hissades för första gången och närmare 10000 kom till en fri konsert i en park mitt i staden. En platta gjordes under titeln Frontline Rock och gavs ut av Nacksving /Transmission. Delar av projektet visades även i TV i Zimbabwe.

Hösten 1987 avslutades Siftelsen 29 November-kommitten och efter revision av räkenskaperna överlämnades allt till ANC "finansminister" i Lusaka. Totalt gav projektet strax över 14 miljoner i pengar samt ett ljud- och ljussystem. Det svenska rockprojektet är och förblir det största icke-statliga bidraget till den anti-apartheidkamp som slutade med majoritetsstyre i Sydafrikanska Republiken med ANCs Nelson Mandela som landets förste, demokratiskt valde president.